

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פְּרִשְׁת אָמֹר

הפטרה: והכהנים הלויים

י' אייר תשע"ה

יציאת השבת ר"ת 20:44

לא אומרים צדקתך:

יום ראשון פסח שני: היולולא רבי מאיר

יום חמישי ל' בעומר: היולולא רבי שמעון ברי יוחאי

28 יום לעומר

פרקי אבות ג'

גיליון 336

יציאת השבת:

20:02

ירושלים: 19:59

כניסת השבת:

18:50

ירושלים: 18:43

בר יוחאי נְמִשְׁחָת - אֲשֶׁרִיד

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

יש אנשים אשר ועדות שונות קבעו שיש לזכור אותם וללמוד את מורשתם, אך בפועל רק קומץ של אנשים עולה לקברם, לפעמים לצערנו צריך עשירי למניין, גם מורשתם פסה מן העולם. והנה ביום פטירתו של רבי שמעון בר יוחאי אשר נפטר לפני קרוב לאלפיים שנה ביום ג' בעומר, עולים למירון יותר מחמש מאות אלף בני אדם – מעל חצי מיליון אנשים!!! ורבים לומדים מתורתו על ציון קברו, ישנם רבים שלא עולים בשל הדחק, אך לומדים במקומם מתורתו של רבי שמעון בר יוחאי.

מהו הסוד? מהו הכח המאחד, השואב וקורא לכל אותם המוני בני ישראל מכל הזרמים ומכל הפלגים להגיע ליום ההילולא של התנא הקדוש? אין הוראה מוועדת טכסים כזו או אחרת, פשוט מגיעים המונים, וגם אלו שאינם מגיעים מציינים את היום הזה בלימוד, במדורה וכד'.

נראה כי הסוד נעוץ בסוד חייו של רבי שמעון. רשב"י הקדיש את חייו ללמוד התורה ולעם ישראל. הוא מסר את נפשו לבטל את גזירות המלכות כנגד עם ישראל, וכאשר נגזר עליו למות בידי מלכות הרשעה, ברח יחד עם בנו למערה שם ישבו ולמדו בהתמדה במשך שלוש עשרה שנים. בתקופה זו התעלו בלימוד התורה והקדושה לדרגות לא רגילות, עד שיכלו לומר שיכולים הם לפטור את העולם מן הדין, ודי לעולם רק בהם. לכאורה, מי ראה את פועלם? מי שמע את לימודם? הרי הם היו מבודדים מכל העולם ואורחותיו! ואולם בורא עולם, יודע כל נסתרות, שמע ויקשב ויכתב ספר זכרון לפניו. המוני בית ישראל מרגישים, שתורתו של רשב"י, שרב בה הנסתר מן הגלוי, עומדת לנו עד ביאת גואל צדק מהרה, אמן.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים *

הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

רבי שמעון בר יוחאי

רבי שמעון אומר, שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו מזבחי מתים, שנאמר (ישעיה כח), כי כל שלחנות מלאו קיא צאה בלי מקום. אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא, שנאמר (יחזקאל מא), וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'.

כאשר נזכר רבי שמעון סתם, בלי כינוי נוסף, הכוונה תמיד לרבי שמעון בר יוחאי מגדולי תלמידיו של רבי עקיבא. רבי שמעון למד תורה מנעוריו, כתלמיד מובהק לרבי עקיבא, למד בישיבתו במשך שלוש עשרה שנה יחד עם חברו רבי חנניה בן חכנאי (כתובות סב, ב). גם לאחר שנכלא רבי עקיבא בבית הסוהר, ניצל רבי שמעון את קשרי אביו יוחאי עם גדולי המלוכה הרומית, כדי להכנס וללמוד תורה מפי רבו, (עיין פסחים קיב, א).

היה רגיל לומר לתלמידיו: בני שנו מדותי, שמדותי תרומות מתרומות מדותי של רבי עקיבא (גיטין ס, א). גם רבו הראה לו חיבה וכאשר הושיב את רבי מאיר לפניו וכאשר נתכרכמו פניו של רבי שמעון אמר לו: דיך שאני ובוראך מכירין כוחך, (ירושלמי סנהדרין פ"א, ה"ב). ואולי יש כאן רמז לכך, שרבי שמעון קיבל מרבי עקיבא את יסודות תורת הקבלה. לפי המסורת (סנהדרין פ, א): סתם ספרי (הוא מדרש ההלכה לספרים במדבר ודברים) מיוחס לרבי שמעון אליבא דרבי עקיבא. כמו כן יצא מבית מדרשו מכילתא דרשב"י, שהוא מדרש הלכה על ספר שמות. בין תלמידיו החשובים היה רבי יהודה הנשיא, הוא רבינו הקדוש, שהלך ללמוד אצלו תורה בישיבתו בתקוע, (עירובין צא, א). רבי שמעון אהב אהבה עזה את התורה, ארץ ישראל ועם ישראל. וכך דרש (ברכות ה, א): "שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורין. אלו הן: תורה וארץ ישראל והעולם הבא". ובמדרש (ויקרא רבא יג, ב): "מדד הקב"ה כל האומות ולא מצא אומה שהיתה ראויה לקבל את התורה אלא ישראל... מדד הקב"ה כל הארצות ולא מצא ארץ שראויה להנתן לישראל אלא ארץ ישראל".

פעם כשיצא אחד מתלמידיו לחוץ לארץ והעשיר ורואהו יתר התלמידים והתקנאו בו, הוציאן רבי שמעון לבקעה אחת שלפני מירון ואמר: 'בקעה, בקעה, המלאי דגרי זהב'. התחילה מושכת דגרי זהב לפניו. אמר להם: אם זהב אתם מבקשים הרי זהב, טלו לכם, אלא הוו יודעים, כל מי שהוא נוטל עכשיו – חלקו של העולם הבא הוא נוטל (שמות רבא נב, ג).

האמת היתה נר לרגליו, כמו כן רבי שמעון שנה את הגויים שלישי הארץ ורגיל היה לומר: 'טוב שבגויים הרוג, טוב שבנחשים רצוץ את מוחו'. דעתו זו גילה גם בפני חבריו כמסופר (שבת לג, ב): פעם ישבו רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, וישב יהודה בן גרים לידם. פתח רבי יהודה ואמר: כמה נאים מעשיהם של אומה זו: תקנו שווקים, תקנו גשרים, תקנו מרחצאות. רבי יוסי שתק. נענה רבי שמעון ואמר: כל מה שתקנו, לא תקנו אלא לצורך עצמם. תקנו שווקים – להרבות פריצות, מרחצאות – לעדן בהם עצמם, גשרים – ליטול מהם מכס. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם ונשמעו למלכות. אמרו: יהודה שעילה יתעלה, יוסי ששתק יגלה לציפורי, שמעון שגינה יהרג. הלך הוא ובנו והתחבאו בבית המדרש. כל יום היתה מביאה להם אשתו לחם וקנקן מים, אך כשהתחזקה הגזירה, הלכו והתחבאו במערה. התרחש להם נס ונברא להם חרוב ומעין מים.

היו פושטים בגדיהם ויושבים עד צווארם בחול, כל היום למדו, בזמן תפילה היו מתלבשים ומתפללים וחוזרים ופושטים בגדיהם שלא יבלו. ישבו שתיים עשרה שנים במערה. בא אליהו ועמד על פתח המערה ואמר: מי יודיע לבן יוחאי שמת הקיסר ובטלה גזרתו? יצאו. ראו אנשים חורשים וזורעים. אמרו: מניחים חיי עולם (לימוד תורה) ועוסקים בחיי שעה (עבודת הארץ לפרנסתם). כל מקום שהיו נותנים עיניהם מיד נשרף, יצאה בת קול ואמרה להם: להחרוב עולמי יצאתם! חזרו למערתכם! חזרו וישבו שם שנים עשר חודש. אמרו: משפט רשעים בגיהנם שנים עשר חודש.

מערת רשב"י במירון

יצאה בת קול ואמרה להם: צאו ממערתכם! יצאו. כל מקום שהיה רבי אלעזר מכה, היה רבי שמעון מרפא. אמר לו: בני, די לעולם אני ואתה. (ששנינו עוסקים בתורה כראוי). בערב יום של ערב שבת, ראו זקן אחד שהיה מחזיק שני צרורות של הדסים ורוץ בין השמשות, אמרו לו: אלה למה לך? ענה להם: לכבוד שבת. אמרו לו: תסתפק בצרור אחד? ענה להם: אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור. אמר לבנו: ראה כמה חביבין מצוות

על ישראל. נתיישבה דעתם. שמע רבי פנחס בן יאיר חתנו ויצא לקראתו. הכניסו לבית המרחץ והיה מטפל בבשרו. ראה שיש בעורו סדקים והיה בוכה ונשרו דמעותיו על גופו של רבי שמעון וציערו אותו. אמר לו רבי פנחס: אוי לי שראיתך בכך. אמר לו רבי שמעון: אשריך שראיתני בכך, שאלמלא לא ראיתני בכך לא מצאתי בי כך, (גדלות בתורה).

אין פלא איפוא, שנתייחס לרבי שמעון ספר הזוהר, שהוא ספר היסוד של תורת הקבלה, ונתערר שמו לאחר פטירתו אף יותר מבחינו, בהמוני רבבות בית ישראל הפוקדים את קברו שבמירון ביום ההילולא שלו בל"ג בעומר.

שלושה שאכלו על שולחן אחד – לכאורה, הוא הדין לאיש אחד או שנים שאוכלים על שולחן אחד המחוייבים לומר דברי תורה, אלא לפי שסתם שולחן יש בו שלושה לזימון אמר שלושה, (רשב"ם). אך ניתן לפרש כי התנא נקט שלושה בדוקא, שהרי לפי התלמוד (פנהדרק ג, א) כל שלושה מישראל יכולים להיות בית דין לממונות כיון "שאי אפשר דלית בהו חד דגמיר", שלפחות אחד מהם בקי בדיני התורה. ומכאן החובה לשלושה האוכלים על שולחן אחד לומר עליו דברי תורה.

ולא אמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו מזבחי מתים – הרב מברטנורא כתב ששמע: כי בברכת המזון שמברכים על השולחן יוצאים ידי חובתן וחשוב כאילו אמרו עליו דברי תורה. והקשה עליו התוספות יום טוב: וכי ברשיעי עסקינן שאין מברכים ברכת המזון? והלא מסכת אבות היא מילי דחסידותא. והוא גילה מקור הדברים ברש"י ודייק בלשונו הזהב: "ורגילין בני אדם לפטור עצמן בברכת המזון". הרי שרש"י לא כתב שכן ראוי לעשות לכתחילה, אלא שכך נוהגין בני אדם. מאמרו זה של רבי שמעון בר יוחאי מתאים לתפיסתו, שאין לאדם לעזוב חיי עולם בעבור חיי שעה. כך גם באכילתו של האדם. אם הוא אומר דברי תורה, הרי שכל אכילתו היא לצורך התורה, ואם לאו, הרי היא עיסוק יצרי למילוי תאוותיו בלבד! ובכך מובן הדימוי לזבחי מתים, כי האכילה שהיא לצורך הגוף אין לה קיום, כיון שגם לגוף עצמו אין קיום לעולם שסוף האדם למיתה.

שנאמר: "כי כל שולחנות מלאו קיא צואה בלי מקום" – כאשר אין מזכירים שמו של המקום ברוך הוא, כלומר, שאין אומרים דברי תורה. הרי, שמאכל זה אין בו שום עילוי רוחני ולא עוד, אלא סופו שיהא קיא או צואה, שהוא הורדת המאכל מדרגתו.

אבל שלושה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאילו אכלו משולחנו של מקום ברוך הוא – אמירת דברי תורה על שולחן האכילה, מרוממת את האכילה הגשמית כמסייעת לקיום הרוחני של דברי תורה. השולחן נעשה כמזבח שהקריבו עליו קורבנות, והאוכלים הרי הם ככוהנים הזוכים משולחן גבוה.

שנאמר: "ידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה'" – לכאורה, יש סתירה בין תחילת הפסוק לסופו (שם, ביחזקאל מא, כב): "המזבח על שלוש אמות..." זה השולחן אשר לפני ה". וכך דרשו חכמים (ברכות נה, א): "פתח במזבח וסיים בשולחן? אלא בזמן שביט המקדש קיים, מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו – שולחנו של אדם מכפר עליו".

(מלוקט מספר "מעשה אבות")

מהלכות פסח שני ולג' בעומר

א. בימי הספירה מתו תלמידי רבי עקיבא ל"ג יום, ולכן נוהגין בחלק מימים אלו קצת אבלות שאין נושאים נשים ואין מסתפרים. אמנם לא בכל ימי הספירה נוהגים כך, כפי שיפורט להלן.

ב. יום י"ד באייר הוא "פסח שני". בזמן בית-המקדש הייתה זו הזדמנות נוספת להקריב קורבן פסח עבור אלו שלא יכלו לעשות זאת בפסח הראשון. בימינו, מציינים את היום באי-אמירת תחנון ונוהגים לאכול בו מצות. אך שלא כמו בפסח הראשון, מותר לאכול את המצה עם חמץ.

ג. תמיד אפשר לתקן: עניינו של פסח שני הוא שאין דבר אבוד, תמיד ניתן לתקן. אפילו מי שהיה טמא, או מי שהיה בדרך רחוקה, ואפילו אם הדבר נעשה "לכס", כלומר ברצונו - למרות זאת ניתן לתקן את אשר עויתו.

ד. תספורת לג' בעומר: הספרדים - נוהגים שלא להסתפר עד יום ל"ד בעומר בבוקר שאז פסקו תלמידי רבי עקיבא מלמות. ויכולים להסתפר מיום ל"ד בבוקר עד שבעות. (שו"ע תצג סע' ב). בימי הספירה הללו לא שומעים שירים בכלי נגינה או ברדיו (שו"ע תצג סע' א, ב).

ה. רבינו האר"י ז"ל - נהג שלא לגלח ראשו כל ימי הספירה עד ערב חג השבועות. ולפי מנהג האר"י אפילו חתן ביום חתונתו לא יגלח בכל ימי העומר (כה"ח שם ס"ק יג). ואולם כל זה למי שנוהג בכל ענייניו כדעת האר"י הקדוש.

ו. מנהג האשכנזים בארץ ישראל - לישא אשה ולהסתפר ביום ל"ג בעומר עצמו ומר"ח סיון והלאה. רובם נהגו להסתפר ביום ל"ג עצמו ולא בליל ל"ג בעומר וגם נישואין עושין ביום ל"ג ולא בליל ל"ג. אבל אם השעה דחוקה עושים תספורת וגם חתונה בליל ל"ג בעומר. וכיום רבים מקילים להנשא בליל ל"ג בעומר.

ז. החל מפלג המנחה של ערב לג' בעומר יזהר שלא להזכיר שהוא לג' בעומר עד שיספור בברכה.

על פי המסורת מציינים ביום יד' באייר פסח שני - את יום ההילולא של התנא רבי מאיר,

וביום לג' בעומר את יום ההילולא של התנא רבי שמעון בר יוחאי.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאה ציטרון הי"ד. ה"ה יצחק שושן הי"ד. שרה בת שמחה הי"ד. יצחק אילון הי"ד. מרים יהודה הי"ד. ציפורה ויהושע לוי הי"ד. ביבה אלימלך הי"ד. ישי הלוי הי"ד. אורי חיים רווח הי"ד. עור בן עישה הי"ד. תיקוה בת עוניה הי"ד. אלגרה בת ג'אן הי"ד. מול בת ענולה הי"ד. פנחס ורחמי הי"ד. הראל בן אביגיל הי"ד. אילנה בת סליחה הי"ד. ישי ורחל לוי הי"ד. חנה בת זוהרה הי"ד.

להחזרת נעדריו צ"חל ושבויו ובהם: גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ד. לעילוי נשמות הנערים: אייל יפרח הי"ד, גיל-עד שעאר הי"ד, נפתלי יעקב פרנקל הי"ד. ולע"נ אורון שאול הי"ד וחללי מבעע צוק איתן, לעילוי נשמות הגרוע יוסף זעקיל, הגרמ אילון זעקיל, רבי מסעוד מלול זעיל, הרב שלמה צורף זיל, רבי יעקב שושן זיל, יונה זינה זיל, ברכה סופר זיל, נדיר נחום זיל, נסים כהן זיל, סופר מנחם זיל, נדירה שמעון בת חיות זיל, מנייה לוי זיל, אסתר בת תורא זיל, אסתר זיל, חנה יצחקי זיל, דינה פונדק זיל, הרב אברהם צוקרמן זעיל, מרדכי ומשה בני לאה מורחיו זיל, אליהו בת פריחה זיל, תירצה זיגדון זיל, ישראל אברהם נתן בן מלכה זיל, אסתר בת זוהרה זיל, אסתר וענבר נחום זיל, ישראל בן שושנה זיל, יצחק בן מול מורחיו זיל, רובי בן שלום צעדי זיל, מרים וענוני זיל, עוניה עמס זיל, יצחק ועמרם אטיאס זיל, נסים בן חנה זיל, שמעון אבוטבול זיל, יצחק ולאה אסטרנו זיל, רות יעקב זיל, חיה רחל לוי זיל, אליהו טויטו זיל, נעימה בת מנגדה זיל, שמחה אילון זיל, ראובן אלון בן נטיה זיל, סוליקה שושן זיל, לואיזה מדר זיל, זוהרה בת חנה זיל, עליזה כהן זיל, ר' חיים אצטונגה זיל, אהרן זקן זיל, אורי ארן מועלים זיל, ישראל בן גשרה זיל, דוד תגיבי זיל, דוד תגרסברג זיל, יואל דללי זיל, עמס דמרי זיל, רבי דוד הכהן זעיל, יוכבר ועקנין זיל, עישה דהן זיל, יסף הכהן זיל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה